

Passie voor Fryslân

Verkiezingsprogramma
D66 Fryslân
Verkiezingen
Provinciale Staten
2011 – 2015

Voorwoord Alexander Pechtold

Wij zijn blij dat u dit verkiezingsprogramma leest. Dat u de tijd en moeite neemt om u te verdiepen in de ambities, plannen en ideeën van D66. Graag maken wij van deze mogelijkheid gebruik om onze prioriteiten met u te delen. Toe te lichten waar wij onze energie de komende periode op richten.

D66 kiest voor vernieuwing omdat het nodig is. Nederland is een mooi en welvarend land. Maar ook een land dat heeft stilgestaan, terwijl de wereld veranderde. Een land dat belangrijke beslissingen te lang voor zich uitgeschoven heeft. We moeten weer in beweging komen. Met een nieuw perspectief, naar een stip aan de horizon. Niet angstig voor de toekomst, maar vol optimistische daadkracht.

D66 heeft een ambitieuze vernieuwingsagenda om Nederland een baanbreker in de 21e eeuw te maken. Deze agenda is toegespitst op vijf terreinen: wonen, werken, kennis, duurzaam en kwaliteit van de overheid. Met een overheid die alle ruimte en kansen biedt aan zoveel mogelijk mensen. Een overheid die niemand uitsluit. Een overheid die bescheiden, krachtig en slagvaardig is.

Wij maken ons zorgen over een overheid die haar status als betrouwbare partner verloren heeft. Verloren, door stuntelende, niet afrekenbare bestuurders en door een ondoordringbare bureaucratie. Een bureaucratie, in stand gehouden door teveel bestuurslagen. Bestuurlijk hebben we ons land ongelofelijk ingewikkeld gemaakt.

D66 pleit voor een grondige herziening van de omvang en de taken van de verschillende bestuurslagen. Wat lokaal kan, doen we lokaal. De gemeente als het eerste gezicht van de overheid. Wat nationaal moet, voeren we nationaal uit. Wat in Europa kan, doen we Europees. Wij voelen ons allemaal Brabander, Fries, Limburger, Zeeuw of Hollander. Maar dat voelen we ons ook zonder provinciehuis, bestuurstaken en ambtelijke overleggen in Den Bosch, Assen of Leeuwarden. Wij willen werken aan een Nederland met minder bestuurslagen. Dat kan niet in een keer, maar we willen nu wel beginnen.

Provincies moeten zich nog meer concentreren op een beperkt aantal taken. De nadruk komt te liggen op de verdeling van de ruimte, de verbetering van de regionale infrastructuur, het versterken van de natuur en de leefbaarheid en het scheppen van voorwaarden voor duurzame economische ontwikkeling. In alle provincies moeten op deze thema's de komende jaren knopen worden doorgemaakt, terwijl de provincie zich terugtrekt van andere terreinen. Hoe D66 deze agenda in uw provincie vorm geeft, leest u in dit programma. Ook in uw provincie staan enthousiaste en deskundige D66-kandidaten klaar om de verandering te realiseren.

De verkiezingen voor de Provinciale Staten hebben ook grote nationale gevolgen. Indirect bepalen zij de samenstelling van de Eerste Kamer en daarmee de mogelijkheid van het nieuwe kabinet om haar beleid uit te voeren.

Wij vragen u: stem op 2 maart D66.

Alexander Pechtold

Inhoudsopgave

1. Anders Besturen
2. Duurzaamheid en innovatie
3. Economie
4. Ruimtelijke ordening
5. Natuur en landbouw
6. Kunst en Cultuur
7. Jeugdzorg
8. Financiën

Colofon:

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen onder auspiciën van de programmacommissie 2011 – 2015 bestaande uit:

Catharina Botermans
Althea Browne
Klaas Hettinga
Jan van het Meer

Redactie: Roel Toering

De inhoud van dit programma is geleverd door tal van mensen die meedachten, meeschreven of redigeerden.

Anders besturen

Democratisch en sterk besturen

Democratie betekent volgens D66 dat het volk zelf regeert. In Nederland doen we dat door eens in de vier jaar vertegenwoordigers te kiezen die onze belangen behartigen. Het optimaliseren van de democratische kenmerken van ons bestuur mensen en hun initiatieven. Het bestuur in Nederland is versnipperd, ondoorzichtig, inefficiënt en slecht aanspreekbaar. Ook provincie en gemeenten, die dezelfde belangen dienen, werken niet altijd met elkaar samen. Het provinciaal bestuur dient open te staan voor een grondige herziening van omvang, schaal en takenpakket van alle bestuurslagen. Ter voorbereiding daarvan is een bezinning op het huidige takenpakket van de provincie op zijn plaats. Daarbij dienen ook de taken van Wetterskip Fryslân te worden betrokken.

Gemeenten moeten meer doen

D66 ziet de gemeenten als de kern van het openbaar bestuur. De gemeente staat het dichtst bij de burgers en is ook het eerste aanspreekpunt voor de burger. D66 wil daarom een deel van de taken van de Rijksoverheid naar de gemeenten overdragen. Wat lokaal kan moet lokaal gedaan worden. Deze verplaatsing zal de servicegerichtheid, bereikbaarheid en dienstbaarheid van de overheid naar de burger toe vergroten. In het huidige bestuurlijke systeem hebben veel kleine gemeenten echter te weinig slagkracht om deze uitdagingen aan te gaan. D66 vindt het daarom noodzakelijk dat er grotere, robuustere gemeentes komen. Dergelijke opschaling is beter dan gebruik te maken van samenwerkingsverbanden tussen gemeenten. Deze zijn immers nauwelijks te controleren. De provincie zal op een enthousiasmerende en kritische wijze burgers en gemeenten in gesprek brengen over mogelijke gemeentelijke herindelingen.

Meer invloed van de burger

D66 is van mening dat de provinciale bestuursstijl te veel wordt gekenmerkt door de houding: wij weten wat goed voor u is. Door deze houding mist het bestuur de vaak waardevolle inbreng van de burger. Het is tijd voor een benaderbaar bestuur dat waarde hecht aan de inbreng van burgers, organisaties en marktpartijen. Zij zijn de experts. Door gebruik te maken van hun kennis en ervaring wordt het beleid beter. En als beleid in samenwerking met burgers tot stand komt, komen er minder bezwaarschriften. De burgers zijn een bondgenoot, geen risico. D66 luistert goed naar hun ideeën en wil dat de provincie dat ook doet. Kortom: een bestuur nieuwe stijl.

D66 wil ook de communicatiestijl van de provincie verbeteren door minder te investeren in top-down communicatie en meer te bevorderen dat burgers met eigen initiatieven of alternatieven komen voor beleid. D66 wil het indienen van een burgerinitiatief eenvoudiger maken. Wij willen daarnaast burgers eerder bij planvorming betrekken en wij willen dat de provincie consequent duidelijkheid biedt over de participatiemogelijkheden en over de spelregels en de mate van invloed die burgers en andere betrokkenen hebben. Provinciale Staten dienen vast te leggen welke participatiemogelijkheden beschikbaar zijn en hoe deze worden ingezet. Dit biedt zowel voor gedeputeerde staten als voor burgers en partners duidelijkheid.

D66 heeft een voorkeur voor een kleiner college van gedeputeerde staten. Wat ons betreft krijgt de Commissaris van de Koningin daarin geen politiek- inhoudelijke portefeuille. Hij moet meer dan nu een vertrouwd gezicht worden in de provincie en ook voor burgers en organisaties een boegbeeld zijn. D66 ziet de Commissaris als voortrekker van de provinciale herindeling.

Duurzaamheid & innovatie

Anders omgaan met energie

D66 wil dat energie schoon, betrouwbaar, betaalbaar en voor iedereen toegankelijk is. Om deze doelstelling te bereiken moeten we duidelijke keuzen maken. Onnodig energieverbruik moet worden beperkt en hergebruik gestimuleerd. D66 kiest voor duurzaamheid. Dit betekent voorzien in de behoefte van de huidige generatie, maar zo dat voor de toekomstige generaties voldoende energie beschikbaar blijft.

De overschakeling naar een duurzame energiehuishouding gaat wat D66 betreft nog te langzaam. De provincie moet zich daarom initiërend en faciliterend op gaan stellen. Wij willen dat Fryslân een fikse bijdrage levert aan de ambitie om in 2020 20% hernieuwbare energie te verwezenlijken in Nederland door het voeren van een duurzame energiehuishouding. Daarbij kiezen we voor een overschakeling van de oude centrale energiestructuren naar duurzame lokale energieopwekking waarbij langetermijnoplossingen centraal staan.

Energiebesparing afdwingen

De overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energie gaat niet vanzelf. Veel mogelijke verbeteringen worden niet toegepast en van de subsidiegelden wordt niet altijd gebruik gemaakt. Door een combinatie van financiële prikkels en verplichtingen wil D66 investering op gang brengen die zal leiden tot een toenemende inzet van duurzame energiebronnen. Er is veel meer energie op te wekken in Friesland dan we op dit moment doen. Dit komt mede doordat diverse regelgeving dit proces belemmert. D66 wil dat de provincie dit probleem aanpakt en het zo eenvoudiger maakt voor o.a. het bedrijfsleven om te investeren. Wanneer er toch gekozen wordt voor niet-duurzame energiebronnen, (als het echt niet anders kan) dan moeten de negatieve effecten hiervan gecompenseerd worden door duurzame investeringen of ten minste geminimaliseerd.

Toch moet ook duurzaam opgewekte energie niet worden verspild, vindt D66. De provincie gaat het goede voorbeeld geven door in het eigen handelen energiebesparing centraal te stellen. D66 verwacht dat de overheid industrie en diensten in de duurzame energiesector stimuleert. De provincie heeft de taak deze plannen ruimtelijk te faciliteren. Ook door vergunningverlening en het ondersteunen van aanvragen van Europese subsidies voor duurzame energieprojecten kan de provincie energiebesparing stimuleren.

Duurzame woningbouw

Grote stappen kunnen worden gemaakt in bijvoorbeeld de woningbouw. Voor nieuw te bouwen woningen en kantoren zullen strenge normen moeten gelden. Daarnaast wil D66 stimuleren dat bestaande woningen en gebouwen versneld gaan voldoen aan de nieuwe energienormen. Het verduurzamen van de sociale woningbouw is een belangrijk onderdeel van het aanpassen aan de nieuwe energienormen.

Duurzame en diervriendelijke landbouw

De tijd van verspilde energie en dieronterende omstandigheden is voorbij. In de toekomst bestaat er alleen ruimte voor duurzame en diervriendelijke voedselproductie. De producenten kunnen variëren van kleinschalige biologische bedrijven tot high-tech agroparken waar verschillende agrarische bedrijvigheden op een innovatieve, duurzame en diervriendelijke wijze gecombineerd worden. Door gebruik te maken van elkaars afvalstromen kan er veel winst worden behaald voor het milieu. Door het ontwikkelen van biotechnologie en nieuwe gewassen ontstaan er nieuwe kansen voor duurzamere en productievere landbouw. Daarom moet verder onderzoek en ontwikkeling op dit vlak worden gestimuleerd.

Inzetten op alternatieve energie

D66 staat pal voor innovatie en zet zich in voor duurzame en decentrale energieopwekking. Decentrale energieopwekking is het alternatief voor fossiele brandstof. Die kan bestaan uit veel verschillende alternatieve energieopwekkers zoals zonneboilers, windturbines en zonnecollectoren maar ook uit bijvoorbeeld mestvergisting. Dit kan zowel op een grootschalige als een

kleinschalige manier. Het is de taak van provincie om netwerkbeheerders te stimuleren het regionale energienet geschikt te maken voor duurzame lokale initiatieven. De provincie heeft daarnaast tot taak burgers en bedrijven ervan te doordringen dat er op het gebied van alternatieve energie kansen liggen.

D66 is een groot voorstander van grootschalige opwekking van windenergie op een landschapvriendelijke manier. Een voorbeeld hiervan is het plan om meerdere kleine windturbines in te leveren voor één grote.

Een andere belangrijke bijdrage aan de verduurzaming is het opwekken van energie door middel van mestvergisting op veehouderijen. Deze vorm van verduurzaming beperkt de diverse emissies en zorgt voor een betere mineralenhuishouding. Aardwarmte leent zich uitstekend voor bijvoorbeeld energieneutrale kassen. Dergelijke duurzame oplossingen in de land en tuinbouw wil D66 versterken en ontwikkelen. Voor alle processen van duurzame energieopwekking geldt dat ze zelf ook duurzaam moeten zijn.

CO2

Voordat langjarige ervaring met de ondergrondse opslag van CO2 opgedaan is, vindt geen opslag plaats. Wij zijn er van overtuigd dat er beter geïnvesteerd kan worden in andere mogelijkheden die wel duurzaam zijn en evenveel of meer CO2 reductie opleveren. Daarnaast mag CO2 opslag niet worden opgedrongen aan de burger en moet de overheid de burger optimaal en eerlijk informeren.

Gezonde Economie

Een gezonde economie is in staat antwoorden te genereren op oude en nieuwe vraagstukken. Een gezonde economie is een economie die bijdraagt aan vooruitgang, innovatie en onderzoek. Om een dergelijke economie mogelijk te maken is het van belang dat de overheid niet dwarsligt maar een stimuleert. D66 kiest daarbij voor een versterking van de al aanwezige kwaliteiten. Innovatie, ondernemerschap en onderwijs moeten centraal komen te staan in de Friese economie.

Investeren in al aanwezige kwaliteiten

De krimp van het platteland moet in goede banen worden geleid. Dit kan met investeringen in de economische structuur, zoals in ecologische landbouw en toerisme en door het stimuleren van innovatie, maar ook door vervoer op maat en slimme netwerken voor zorg en onderwijs. Dit betekent niet domweg het promoten van alle economische sectoren. Een dergelijke strategie zal alleen tot een verdunning van energie en middelen leiden. In plaats daarvan wil D66 dat de provincie kiest voor investering in en ondersteuning van een kenniseconomie die zich richt op reeds aanwezige kwaliteiten. D66 pleit daarom voor een sterke focus op een beperkt aantal economische deelgebieden waarbij de eigen kracht centraal staat. Voorbeelden hiervan zijn de zuivelacademie, die een koppeling maakt tussen innovatie, bedrijven en arbeidsmarkt; en de Friese watertechnologie, die de laatste jaren een snelle groei heeft doorgemaakt door de nauwe samenwerking tussen bedrijven en wetenschap. D66 wil dat de provincie als aanjager fungeert van dit soort initiatieven.

Ambitie, innovatie en ondernemerschap

Fryslân heeft de naam hoog te scoren op traditionele waarden als nuchterheid en betrouwbaarheid, maar laag op ambitie, ondernemerschap en innovatie. De provincie lanceerde onlangs een nieuwe marketingstrategie die het klimaat om te wonen, te werken, te studeren of een bedrijf te vestigen moet stimuleren. D66 zegt: Fryslân en haar buurprovincies hebben een schat aan gezamenlijke krachten en economische toekomstkansen in huis. De provincie heeft de dure plicht die kracht en die kansen actief te stimuleren. Fryslân kent een unieke combinatie van rust en ruimte enerzijds en de energie en de waarde van haar inwoners anderzijds. Mensen die beschikken over een schat aan kennis en ideeën, die activiteiten willen ontplooiën, regionale, nationale en internationale netwerken vormen en onderhouden. Ondernemers, bedrijven en organisaties die daar goed in zijn, zullen sterk staan in nationale en internationale markten mits zij ondersteund worden door een regionaal bestuur. Een bestuur dat innovatie, het gebruik van internet en snelle verbindingen, geavanceerde distributie- en verzorgingsnetwerken stimuleert.

Uitmundend vestigingsklimaat voor ondernemers

D66 in de Provinciale Staten staat voor een provincie die samen met de gemeenten investeert in een uitmundend vestigingsklimaat voor ondernemers, daar waar Fryslân sterk in is en markten die in opkomst zijn, zoals recreatie en toerisme, duurzame energie en landbouw. Zgn. 'cottage industries', kleine bedrijvigheid van dienstverleners en creatieve mensen in afgelegen kwaliteitsgebieden, zijn een prachtig voorbeeld van waar in een regio van rust en ruimte economische bloei kan ontstaan dankzij de communicatiemogelijkheden die internet biedt.

D66 wil slimme, nieuwe combinaties stimuleren waarmee nieuwe markten kunnen worden veroverd op het gebied van duurzaamheid en (nieuwe) energie, netwerkvorming en internationalisering. Grote bedrijven, maar vooral ook het MKB als hart van de economie, moeten gebruik kunnen maken van ICT-technologie en een breedbandige infrastructuur. Dan ontstaat een flexibele netwerkeconomie die snel kan inspelen op ontwikkelingen in de markt en de technologie. Daar ontstaan revolutionaire 'micromultinationals', kleine gespecialiseerde bedrijven die internationaal kunnen opereren en samenwerken om internationale nichemarkten te bedienen.

Investeren in innovatieve communicatievormen

Een vitaal platteland en een vitale regionale economie kunnen voor D66 slechts bestaan wanneer op alle niveaus wordt geïnvesteerd in innovatie en kennisontwikkeling. Waar de grens tussen wonen en werken vervaagt, is investeren in innovatieve communicatievormen en kwaliteit van werken en wonen van essentieel belang. Waar de vergrijzing toeslaat en dorpsgemeenschappen krimpen kan grote winst worden behaald door de inzet van moderne vormen van digitale dienstverlening en domotica zoals digitale loketten, consult van huisarts of specialist op afstand of thuiszorg die deels via beeldtelefoon wordt geleverd voor ouderen die zo lang mogelijk thuis willen blijven wonen.

Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken is D66 een groot voorstander van het aanleggen van een glasvezelnetwerk. De provincie dient hierbij een aanjagende functie te vervullen.

Arbeidsmarkt en onderwijs

In alle bedrijfstakken worden de eisen die worden gesteld aan opleiding en kennis steeds hoger. Een uitmuntend ondernemersklimaat vraagt om een goede relatie tussen arbeidsmarkt en onderwijs en aandacht voor kennisontwikkeling. Voor D66 zijn onderwijs en economie onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het bedrijfsleven in het algemeen en het MKB in het bijzonder hebben grote behoefte aan jong talent met de juiste, ondernemende instelling en een gezonde dosis interesse in nieuwe ontwikkelingen. D66 is dus voor een provincie die nadrukkelijk aandacht besteedt aan de kwaliteit van onderwijs en een goede, stevige relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Ruimtelijke ordening

Anders inrichten

Anno 2011 heeft de provincie Fryslân te maken met een aantal duidelijke veranderingen die ook in de toekomst verder zullen gaan. Terwijl vooral de grote kernen nog zullen groeien hebben een toenemend aantal kernen in Fryslân te maken met een krimp van hun aantal inwoners. Door de zogenaamde gezinsverdunning, een afname van het gemiddelde aantal personen per huishouden, blijft het aantal huishoudens tot circa 2020 nog toenemen.

De leefbaarheid in deze kleinere kernen komt hiermee onder druk te staan. Er mag geen leegstand en daardoor verpaupering ontstaan. D66 Fryslân wil op intelligente wijze omgaan met deze ontwikkelingen. Dit betekent niet vechten tegen de krimp maar slimme keuzen maken. Het huidige streekplan, waarbinnen de kaders voor ruimtelijke ontwikkeling in de komende 10 jaar beschreven staan, wordt door D66 onderschreven. De concurrentie tussen gemeenten moet worden beteugeld. Dit kan worden bereikt door een meer sturende ruimtelijke ordeningshiërarchie, waarin de provincies regie kunnen voeren over het bestemmen van grond voor bijvoorbeeld bedrijventerreinen. De regio wordt zo als geheel betrokken in een duurzame maatschappelijke afweging. Daarnaast dient de provincie ervoor te zorgen dat de regionale woningbouwafspraken afgestemd zijn op de toekomst.

Omgaan met leegloop en krimp

De Friese economie staat onder druk. Hoogopgeleiden vertrekken naar de Randstad en het platteland loopt leeg. Inmiddels is krimp van de bevolkingsgroei in bepaalde regio's in Friesland een feit. Deze ontwikkeling zal in de toekomst toenemen. De gevolgen van krimp zijn groot. Naast huizenleegstand en het afnemen van voorzieningen komen ook de zorg en het onderwijs onder druk te staan. Er is daarom een adequate ruimtelijke en sociaal-economische ontwikkelingstrategie nodig. Dit is in eerste instantie een verantwoordelijkheid voor het lokale bestuur. D66 vindt echter dat ook de provincie hier een taak heeft.

D66 stelt voor om niet eindeloos energie te blijven steken in het

tegenhouden van de krimp maar deze juist in goede banen te leiden.

D66 is daarom voorstander van een krimpzone-kanszone-strategie waarbij vooral initiatieven vanuit de dorpen zelf worden gestimuleerd. Eigen initiatief zal daarbij functioneren als een vorm van natuurlijke selectie waardoor de kwaliteit van de voorzieningen in sommige dorpen zal toenemen ten opzichte van andere.

D66 Fryslân staat voor het behoud van leefbaarheid in de kleine dorpen. D66 in de provincie staat garant voor een krachtige stimulans van sociale en technische innovatie om voorzieningen naar de burger te brengen en het openbaar vervoer tot in de kleine kernen in stand te houden.

Concreet: geen dorp zonder bereikbare voorzieningen, bijvoorbeeld in de vorm van

1. mobiele loketten (bank, postkantoor, bibliotheek, gemeente)
2. zorg (huisarts, thuiszorg, medisch specialist)
3. openbaar vervoer op maat, ook als dit niet 'rendabel' is

Wonen

Een goede woning voor iedereen. Dat is het uitgangspunt van D66 op het gebied van wonen. Dat zal niet eenvoudig zijn. Zowel de huur- als de koopmarkt is de afgelopen decennia op slot geraakt. Hierdoor verloopt de doorstroom stroef. De huizenprijzen zijn vaak zo hoog dat starters zich geen koophuis kunnen veroorloven en daardoor vast blijven zitten in hun woning. Bovendien voldoen veel huizen niet aan de duurzaamheidseisen.

D66 wil een grondige hervorming van de woningmarkt, dit in tegenstelling tot wat nu in het regeerakkoord staat. Landelijk betekent dit een grondige aanpak van de hypotheekrenteaftrek, de overdrachtsbelasting, de huurtoeslagen en de huurregulering. Daarbij vinden we het van belang dat deze hervormingen voorzichtig en geleidelijk plaatsvinden, zodat onrust op de woningmarkt wordt voorkomen.

D66 Fryslân staat voor wonen met maximale vrijheid binnen heldere grenzen. Woningbouw wordt steeds meer een regionale opgave, en toch moeten gemeenten in de provincie Fryslân maximale vrijheid krijgen om hun woningcontingent flexibel te

kunnen aanpassen aan de veranderende vraag op de woningmarkt. Meer levensfasebestendige woningen en meer woningen voor eenpersoonhuishoudens, maar wel duurzaam en binnen strakke grenzen.

Concreet: geen uitbreiding maar inbreiding en de vrije hand voor gemeenten binnen hun stedelijk gebied. Dit leidt tot:

1. intensiever gebruik van bebouwde ruimte
2. vergroting ruimtelijke kwaliteit
3. grotere slagkracht voor gemeenten voor het creëren van meer betaalbare en passende huisvesting voor jong en oud
4. minder achterstallig onderhoud, meer mogelijkheden voor herstructurering en sanering van bedrijventerreinen
5. nieuwe brede basisscholen en dorpshuizen
6. grotere diversiteit, leefbaarheid en behoud van dorpsidentiteit

Bouwen voor de toekomst

Het is, met het oog op bijvoorbeeld de krimp gebieden, belangrijk dat de meest actuele bevolkingsprognoses leidend zijn. Er zal concreet gebouwd moeten worden voor de toekomst. Door veranderingen in de samenstelling van gezinnen en de toenemende vergrijzing is er steeds meer behoefte aan eenpersoonswoningen. Tegelijkertijd is er steeds meer leegstand.

Er is een kwalitatieve omslag in de huizenmarkt nodig. Wij streven ernaar dat iedereen in een huis kan wonen dat past bij zijn of haar levensfase. Bij het uitgeven van woningbouwrichtgetallen moet daarom, naast kwantiteit, meer aandacht zijn voor kwalitatieve criteria. Deze criteria behelzen onder andere ook het beperken van woon- en werkafstanden en het ontzien van gebieden met natuurwaarde. D66 is een groot voorstander van inbreiding in plaats van uitbreiding.

Binnenstedelijk bouwen, bouwen in de buurt van OV-knooppunten en bouwen nabij belangrijke bestemmingen moeten speerpunten zijn in het ruimtelijk orderingsbeleid. Fryslân kan een voorbeeld nemen aan het zogenaamde 'wonen binnen strakke contouren' experiment. Door gedurende een bepaalde periode vrijstelling te verlenen van de strakke richtcijfers kunnen herstructurering en transformatie van de woningmarkt alsnog van de grond komen. De bestaande bebouwde grond kan intensiever worden benut en het buitengebied blijft extra 'verstening' bespaard. Gemeenten realiseren uitsluitend woningbouwprojecten binnen een vooraf

getrokken 'strakke contour' rondom de bebouwde kom en leveren bestaande uitbreidingscapaciteit in.

Door gedifferentieerd bouwen als uitgangspunt te nemen, kan het aantal woningzoekenden worden teruggedrongen en blijft het buitengebied groen. Door deze strategie te combineren met gerichte sloop in krimpgebieden kunnen we optimaal reageren op de demografische veranderingen zonder dat dit ten koste gaat van onze zowel bebouwde als onbebouwde omgeving. Bouwen en ruimte inrichten doen we altijd voor de zeer lange termijn. Trends kunnen snel veranderen. Daarom moeten we wijken, buurten en gebouwen van hoge kwaliteit, lange levensduur, energiezuinig en met zoveel mogelijk flexibiliteit ontwikkelen.

Bedrijventerreinen

Veel mensen ervaren de bedrijfsgebouwen op bedrijventerreinen als 'lelijke dozen' die de ruimtelijke kwaliteit en aantrekkelijkheid van het landschap bederven. Te meer omdat veel van dit soort terreinen verpauperen door te weinig activiteit. D66 wil de ruimte op de bestaande bedrijventerreinen beter benutten. Er moet worden gezocht naar innovatieve manieren om deze terreinen te reactiveren. Het aanleggen van nieuwe terreinen mag alleen als is aangetoond dat één van de bestaande terreinen geen ruimte meer biedt. Creatieve oplossingen, zoals het uitwisselen tussen terreinen, moeten verder gestimuleerd worden.

Mobiliteit

Bereikbaarheid, veiligheid en duurzaamheid zijn de belangrijkste peilers als het gaat om mobiliteit. Daarnaast vormen ontwikkelingen zoals krimp en vergrijzing voor nieuwe uitdagingen. De verbetering van bestaande wegen heeft wat D66 betreft de voorkeur tegenover het aanleggen van nieuwe wegen. Nieuwe wegen mogen alleen als deze echt meerwaarde opleveren voor het functioneren van netwerken. Concreet betekent dit dat D66 kiest voor het vergroten van de capaciteit van het bestaande wegennet.

Daarnaast ondersteunt D66 het huidige actieprogramma om in 2015 in Noord Nederland 100.000 voertuigen op duurzame energie te laten rijden.

Openbaar vervoer

Voor een duurzame samenleving is goed openbaar vervoer onontbeerlijk. Om een goed alternatief te bieden voor autogebruik moeten de reistijden van het openbaar vervoer concurrerend zijn met die van de auto. Trein en busverbindingen moeten zorgen voor een aantrekkelijk, snel, hoogfrequent en eenvoudig toegankelijk openbaar vervoer. De tarieven van het openbaar vervoer mogen niet uit de pas lopen met autokosten. D66 is een groot voorstander van P+R mogelijkheden aan de rand van steden. Daarnaast wil D66 zich sterk maken voor een snelbootverbinding of draagvleugelboot tussen Stavoren en Medemblik en/of Amsterdam om Fryslân beter te ontsluiten. Openbaar vervoer als basisvoorziening moet de kleine kernen leefbaar houden.

Toerisme & recreatie

Met de Friese meren, het waddengebied, de elfsteden en de algemene rust en ruimte is Fryslân een zeer aantrekkelijke provincie om te recreëren. Door de sterke groei in de afgelopen jaren is de toeristische sector een van de belangrijke economische peilers van Fryslân geworden. Zij biedt werkgelegenheid maar draagt ook bij aan de leefbaarheid in de kernen. De organisatie van de toeristische sector in Fryslân is echter nog vaak fragmentarisch. D66 pleit voor een nauwere samenwerking. Die moet de versplintering te lijf gaan en voor onderlinge afstemming zorgen. De provincie heeft hierbij een regisserende en aanjagende functie. D66 Fryslân wil toeristisch ondernemerschap stimuleren. Veel agrarische ondernemers zoeken naar mogelijkheden om hun activiteiten te combineren met vormen van recreatie zoals campingfaciliteiten of béd en brochje. D66 wil dergelijk toeristisch ondernemerschap stimuleren. Dit kan onder andere door belemmerende regelgeving aan te pakken. Daarnaast wil D66 dat initiatieven rond ecotoerisme, zorgtoerisme en wellness worden gestimuleerd.

Friese meren

Naast haar ecologische en infrastructurele functie is de waterstructuur een van de grootste publiekstrekkingen in Fryslân. Door het toenemende gebruik komt deze structuur onder druk te staan. D66 wil dat, wanneer er ingegrepen wordt in deze structuur, dit op een duurzame en milieuvriendelijke manier en in balans met de natuur wordt uitgevoerd. Bebouwing rondom de Friese meren mag alleen als er een ruime bufferzone in acht wordt genomen.

Natuur en landbouw

Van de wouden tot de klei en van het wad tot de meren: Fryslân is een prachtig land en dat willen we graag zo houden. D66 Fryslân stelt daarom het onderhoud van het natuurlijke landschap centraal, maar wil ook vernieuwing en verbetering van de huidige structuren.

Evenwicht scheppen en behouden

Instandhouding van natuur en het natuurrijke cultuurlandschap heeft volgens D66 prioriteit. Daarvoor zal een goede balans moeten zijn tussen het belang van de natuur enerzijds en het gebruik van de natuur door de mens anderzijds. Ons landschap herbergt verschillende functies voor onze samenleving. Naast haar vele verschijningsvormen voorziet de natuur ons van voedsel, werk en decor. Er zijn echter nog veel verbeterpunten.

Landbouw

De Friese landbouwsector is zeer gevarieerd: met kennisintensieve agribusinesses en biologische veeteelt, maar ook met meer traditionele intensieve veeteeltbedrijven. D66 wil innovatie van agribusiness de ruimte geven, maar stelt grenzen aan ontwikkelingen die ten koste gaan van volksgezondheid, dierenwelzijn, natuur en landschap.

Speciale aandacht verdient het gebruik van ecosysteemdiensten. Deze diensten, zoals biodiversiteit, biobrandstoffen, CO₂-opslag en waterbeheer, kunnen gecombineerd worden met de bestaande typen landbouw. Dit combineren van de verschillende landschapsfuncties bespaart en genereert gelijktijdig inkomen. D66 Fryslân wil boeren die zich hiervoor inzetten belonen. Deze koppeling tussen landbouwbedrijven en landschapsbeheer zullen beter bij de Friese burger en in het bijzonder bij de Friese boeren onder de aandacht moeten worden gebracht.

Veel agrarische ondernemers zoeken naar verbindingen tussen agrarische productie en andere bedrijvigheden zoals recreatie, zorg of educatie. Dit zijn belangrijke ontwikkelingen die naast

extra inkomen ook duurzaamheid en creativiteit ondersteunen. D66 wil daarvoor flexibilisering van overheids gelden en belemmerende regels, zoals bij bestemmingsplannen, wegnemen.

Realisatie Ecologische Hoofdstructuur

De aanleg van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur) in Fryslân is nog niet ver genoeg. D66 Fryslân wil niet dat de huidige recessie tot vertraging leidt. Wij willen juist meer investeren in de EHS. D66 wil voorrang geven aan het verwerven van ontbrekende schakels tussen natuurgebieden in het belang van de biodiversiteit. Extra aandacht moet worden gegeven aan de Ecologische Verbindingszones. De ontwikkeling van deze zones, die de grotere natuurgebieden met elkaar verbinden, is nog onvoldoende gerealiseerd. D66 wil waar mogelijk natuur combineren met andere doelen, zoals waterberging en duurzaam toerisme.

Een duurzame waterhuishouding

De verandering van het klimaat is voor D66 reden tot zorg. De stijging van de zeespiegel en een verdere bodemdaling, drogere zomers en nattere winters vereist ook op provinciaal niveau een duurzaam waterbeleid. D66 wil de Nederlandse waterhuishouding op een duurzame wijze herinrichten. Wij denken bijvoorbeeld aan het grootschaliger afkoppelen van regenwater, innovatieve verwerking van afvoerwater en snellere herinrichting van watergangen in de landelijke en stedelijke gebieden. Bestaande plannen en regelingen, zoals o.a. het hoogwaterbeschermingsprogramma, dienen goed en tijdig uitgevoerd te worden. D66 heeft op voorhand bezwaren tegen een verhoging van het IJsselmeerpeil met maximaal 1,5 meter, zoals voorgesteld door de Deltacommissie. Dit vooral vanwege de aantasting die dit zou veroorzaken aan de historische steden, dorpen en landschappen, zoals de Makkumerwaard, langs de voormalige Zuiderzeekust. D66 stelt voor eerst te zoeken naar alternatieve oplossingen zoals het tegengaan van verspilling via het hoofdwatersysteem en het terugdringen van watergebruik bij de grootverbruikers. Pas als genoemde alternatieven geen soelaas bieden en gekeken is naar de effecten op het totale Deltagebied, is een verhoging van het IJsselmeerpeil acceptabel.

Kunst en Cultuur

Kunst en cultuur zijn brood voor de geest en voedsel voor de ziel. Zij geven kleur en vorm aan onze omgeving, dragen bij aan onze individuele ontwikkeling en geven een creatieve en innovatieve impuls aan onze samenleving. Zij maken van burgers mensen.

Kunst en cultuur moeten leven. Dat vraagt om een infrastructuur. Het levend houden daarvan is voor D66 een taak van burgers, bedrijven en overheid. D66 wil daarom dat de overheid naast haar functie als opdrachtgever en subsidieverstrekker ook ruimte biedt voor cultureel ondernemerschap en particuliere investeringen in kunst en cultuur.

Taken provincie

Het takenpakket van de provincie moet, wat D66 betreft, beperkt blijven tot zaken waarbij zij een duidelijk toevoegende waarde heeft. Dit betekent dat de provincie zich concentreert op taken die groter zijn dan de gemeentegrenzen, maar te klein en regiospecifiek voor het Rijk.

Wettelijk heeft de provincie alleen taken op het gebied van bibliotheken, regionale omroepen, monumentenzorg en archeologie. Daarnaast mag de provincie niet slechts fungeren als subsidieloket. Op het gebied van kunst en cultuur betekent dit dat de provincie een aantal van haar activiteiten zal gaan afbouwen. Waar dat mogelijk is zal de provincie taken en de daarmee gemoeide gelden overdragen aan de gemeenten. Het uitgangspunt moet zijn dat de verschillende overheden in elkaars verlengde werken. De provincie heeft daarom alleen een regiefunctie als het gaat om zaken die de gemeentegrenzen overstijgen. De culturele infrastructuur moet door de provincie gewaarborgd worden mits de gemeenten daar aantoonbaar niet in kunnen voorzien.

Creatief omgaan met bezuinigingen

Het Friese kunst- en cultuurklimaat is in beweging. Verschillende gemeenten hebben ervoor gekozen om te bezuinigen op hun kunst- en cultuurcentra. Verdere bezuinigingen in verband met het huidige financiële klimaat zijn onontkoombaar. Daarmee komen zowel de bereikbaarheid van kunst en cultuur als de cultuureducatie in Fryslân onder druk te staan.

Bezuinigen kan gedaan worden door af te breken maar ook door creatief te denken en te investeren. D66 kiest primair voor het laatste. Veel verschillende disciplines hebben raakvlakken die op slimme wijze aan elkaar verbonden kunnen worden. Elkaar kunnen versterken. Door combinaties te maken tussen het bedrijfsleven, de zorg en het onderwijs aan de ene kant en kunst en cultuur aan de andere kant kunnen nieuwe samenwerkingsvormen ontstaan. Een goed voorbeeld hiervan is het Centrum voor de Kunsten & Ritmyk in Sneek dat kunst, theater en onderwijs bij elkaar brengt en Cultuurcentrum de Blokhuispoort in Leeuwarden.

De ambitie van de provincie om in 2018 de Kulturele Haadstêd van Europa te worden fungeert als kapstok voor het aanjagen van kunst en cultuur in de provincie. Om dit waar te maken dient er een substantieel budget te komen voor stimuleringsbijdragen. De overhead van het project in de vorm van organisatie en onderzoek moet daarbij tot een minimum beperkt worden.

De Friese taal

D66 onderschrijft het huidige Friese taalbeleid zoals weergegeven in de taalnota 2008-2010. Daarnaast vinden we dat mogelijke bestuurlijke veranderingen de Friese taal niet in de weg mogen staan.

Jeugdzorg

D66 is van mening dat de jeugdzorg moet worden overgedragen aan de gemeenten. Als overheidinstantie staat de gemeente het dichtst bij de jongere en zij kan de relatie tussen de jongere en zijn omgeving het beste organiseren. Wat D66 betreft kan de provincie daarom haar takenpakket rond jeugdzorg gaan afbouwen.

Versnippering van jeugdzorg

D66 wil uitgaan van de kracht van mensen. Hulpverlening moet er daarom op gericht zijn de eigen kracht te versterken.

Wanneer het opgroeien en opvoeden van een kind meer zorg met zich meebrengt dan kan worden gegeven door de ouders en de naaste omgeving, kunnen ouders of verzorgers een beroep doen op hulp uit de jeugdzorg. Het kan gaan om: opvoedingshulp aan huis, pleegzorg, geestelijke gezondheidszorg en om zorg voor gedragsmatig moeilijke jongeren.

De jeugdzorg in Nederland is echter sterk versnipperd. Op dit moment moeten instellingen voor jeugdzorg verantwoording afleggen aan verschillende financiers (provincie, gemeente, opdrachtgevers van projecten, zorgverzekeraars, zorgkantoren). Iedere financier werkt met eigen verantwoordingseisen. Hulpverleners zijn veel tijd kwijt aan de procedures rond deze verantwoording. Dit gaat ten koste van de kerntaak, het verlenen van zorg.

Taken jeugdzorg naar gemeenten

Omdat het kind centraal dient te staan is D66 van mening dat het in stand houden van de Bureaus voor Jeugdzorg naast Centra voor Jeugd en Gezin geen optie voor de langere termijn. In plaats daarvan wil D66 dat de taken van het centrum voor Jeugd en Gezin en een deel van de taken van het Bureau Jeugdzorg (de vrijwillige jeugdzorg) onder één regie worden gebracht en uitgevoerd worden door één instelling, namelijk het Bureau voor Jeugd en Gezin. Om versnippering van middelen en

zorgaanbod tegen te gaan moeten verantwoordelijkheden en financiering in handen komen van één overheidslaag: de gemeente. Gemeenten kunnen zowel zorg als preventiebeleid dicht bij de jongere organiseren en de verbinding met school, werk, vrije tijd en thuis waarborgen.

Kwaliteit waarborgen

Het overbrengen van provinciale taken rond jeugdzorg naar de gemeenten moet zorgvuldig gebeuren, zodat de kwaliteit gewaarborgd blijft. Tot die tijd heeft de provincie een wettelijke verantwoordelijkheid. Om de kwaliteit van de jeugdzorg hoog te houden, stimuleren wij permanente opleiding van jeugdzorgverleners. D66 benadrukt het belang van cliëntenraden en vertrouwenspersonen. De provincie zet zich samen met de instellingen in voor snelle afbouw van de wachtlijsten.

Financiën

De financiële situatie van de provincie Fryslân zal de komende tijd sterk veranderen. Ons land heeft te kampen met een groot tekort op de overheidsfinanciën en de overheidsschuld loopt snel op. De jaarlijkse Rijksbijdrage aan het Provinciefonds zal ook voor Fryslân gekort worden. Datzelfde geldt voor de brede doeluitkeringen die de provincie ontvangt voor het realiseren van grote verkeer- en vervoerprojecten.

De begroting van de Provincie Fryslân voor 2011 gaat nog uit van ruim €22 miljoen aan bezuinigingen. De bezuinigingen vanuit het regeringsakkoord zijn daar nog niet in verwerkt. Daar tegenover staat dat door de Zuiderzeelijncompensatie en de Nuongelden de vrije bestedingsruimte van de provincie nog steeds behoorlijk is. Het verhogen van de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting is wat D66 betreft geen optie. Kosten mogen niet verhaald worden op de burger die toch al te maken heeft met verregaande bezuinigingen van het Rijk.

Een strakke financiële sturing

De opzet van de provinciale begroting is de laatste jaren al verbeterd. D66 wil dat hierin een volgende stap wordt gezet. Bij aanvang moet duidelijk zijn welke onderdelen van de begroting vrij kunnen worden besteed door provinciale staten en welke onderdelen een meerjarige verplichting zijn. De voorjaarsnota, de najaarsnota en de jaarrekening moeten duidelijk maken in hoeverre de doelen gehaald worden. Gedeputeerde Staten dienen aan de Provinciale Staten uit te leggen waarom initiatieven vertraagd of versneld zijn. De programmareserves worden jaarlijks geëvalueerd. Vrijkomende middelen vloeien zo veel mogelijk terug in de algemene reserves.

Financiële duurzaamheid

Voor D66 is financiële duurzaamheid belangrijk. De door de provinciale staten vast te stellen meerjarenbegroting moet sluitend zijn. Provinciale Staten dienen vast te stellen aan welke normen het provinciale weerstandvermogen – de financiële buffer van de provincie – moet voldoen. Aan het einde van de zittingsperiode dient dit te zijn bereikt.

Efficiënte bedrijfsvoering

D66 staat voor een slanke, hoogwaardige overheid met een beperkt aantal taken. Hiervoor dienen Provinciale Staten het gewenste takenpakket zo spoedig en ook zo concreet mogelijk aan te geven. Beperking van taken is pas mogelijk na een doelgerichte discussie. De bedrijfsvoering van de provincie zal daarom een efficiëncyslag moeten maken. De ambtelijke organisatie zal kleiner worden ten gevolge van de beperking van het aantal taken. We denken daarbij onder anderen aan het samenvoegen van afdelingen of diensten met deels overlappende of aansluitende taken. Vastgesteld moet worden voor welke taken de provincie welke expertise zelf permanent in huis dient te hebben en welke expertise efficiënter kan worden ingehuurd naar behoefte. Bijvoorbeeld voor het stimuleren van en samenwerken met het bedrijfsleven dient de provincie over eigen expertise op het gebied van economie en arbeidsmarkt te beschikken. Het communicatiebeleid moet worden versoepeld. Veel minder dure folders en brochures bijvoorbeeld. De online communicatie kan veel meer worden versterkt en geprofessionaliseerd.

Samenwerking provincie & bedrijfsleven.

D66 wil dat er intensief wordt gezocht naar mogelijkheden om het bedrijfsleven in te schakelen. Het bedrijfsleven ziet kansen in creativiteit en vernieuwing, maar dan moeten ze daar ruim de tijd voor krijgen. Economie en arbeidsmarkt vormen een eenheid met innovatie, kwalitatief hoogwaardig onderwijs, kennisontwikkeling en een goede relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Deze ontwikkelingen dienen te allen tijde door de provincie gestimuleerd te worden.

Bovengemeentelijke voorzieningen

Binnen de gemeenten worden allerlei voorzieningen in stand gehouden die, indien door het gemeentebestuur nodig of wenselijk geacht, mede met behulp van gemeentelijke financiële middelen worden bekostigd. Te denken valt aan voorzieningen op het terrein van kunst en cultuur en sport. Deze voorzieningen vormen samen een infrastructuur, die voorziet in een doorgaande ontwikkeling van kennismaking op brede schaal naar talentontwikkeling op individueel niveau.

Dergelijke voorzieningen hebben vaak een verzorgingsgebied, dat de gemeentegrenzen verre overschrijdt. De begrenzing van dat verzorgingsgebied is niet precies te bepalen. D66 is daarom van mening dat het in stand houden van zulke regionale voorzieningen een verantwoordelijkheid is, die mede door het provinciebestuur moet worden gedragen. Bijvoorbeeld door een fonds aan te leggen, waaruit zij een bijdrage levert, om de voorzieningen die onderdeel zijn van zo'n infrastructuur overeind te houden.

Subsidies

Een flink deel van de provinciale begroting wordt momenteel besteed aan subsidies. D66 vraagt zich af of al die uitgaven wel kloppen met de doelstellingen van het provinciaal beleid.

Daarom moeten alle subsidies, in verband met de veranderende financiële omstandigheden, kritisch tegen het licht worden gehouden. Dit zal met name het geval zijn aan het begin van de collegeperiode. Dit zal leiden tot een beperking van de subsidiestroom.

In het kader van de takendiscussie dient ook het subsidiepakket te worden herzien. Ter wille van de rechtszekerheid van de burgers dienen de regelingen vervolgens met zoveel mogelijk continuïteit te worden uitgevoerd. Het subsidiebeleid wordt daarmee helder en doelgericht voor zowel de provincie zelf als voor de burgers die de subsidie aanvraagt.

Het moet voor burgers niet moeilijk zijn om subsidies aan te vragen. Daarom dienen de bureaus van Plattelânsprojecten in stand te worden gehouden. Via deze weg kan de aanvrager goed geholpen worden en kan er werk op maat worden geleverd.